

A hangverseny-élmény összetevői

Components of the concert experience

ÖSSZEFOGLALÁS:

Ez a tanulmány a rendszeresen komolyzenei koncerteket látogatók hangversenyélményébe és annak pszichológiai hátterébe enged betekintést különös tekintettel a motivációra és az örömforrásra. A vizsgálati mintát 36 fő (12 férfi és 24 nő) alkotta, átlagos életkoruk $41,58 \pm 15,47$ év.

Célkitűzés: A kutatás kvalitatív módszer alkalmazásával tárja fel a hangverseny-látogatás mögött húzódó motívumokat. Ez

a megközelítés sokkal változatosabb információval szolgál, mint a kvantitatív megközelítés.

Eredmények: Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a hangversenyre járók legfőbb motivációja az öröm és a boldogság átélése a zenehallgatás során, valamint a nyugalom megtapasztalása, mely velük marad a hangversenyt követő hetekben, hónapokban is.

Kulcsszavak: hangverseny, öröm, zenei élmény, szellemi rekreáció

ABSTRACT:

This study provides an insight into the concert experience of regular attendees of classical music concerts and its psychological background, with a special focus on motivation and source of pleasure. The study sample consisted of 36 participants (12 men and 24 women) with an average age of 41.58 ± 15.47 years.

Aim: The research uses a qualitative

method to explore the motives behind concert-going. This approach provides much more information than the quantitative approach.

Results: The results suggest that the main motivation for concert-goers is to experience joy and happiness while listening to music, and to experience a sense of calm that stays with them in the weeks and months following the concert.

Keywords: concert, pleasure, musical experience, spiritual recreation

BEVEZETÉS

A művészet már jóval azelőtt létezett, mielőtt az ember tudatában lett volna (Bálványos, 2003).

A zene történetét nem lehet elválasztani az emberiségétől, kezdetektől fogva része az emberek mindennapjainak. Jelen van az ünnepnapokon, születésnél, halálnál, és jelen van a hétköznapokban. Már szinte ősidőktől ritmust adott a közösen végzett fizikai munkának, ott volt a vadászatra készüléskor, gyermekek altatásában, gyógyításnál. A fül tulajdonképpen egy „lélek kapu”. Magzati korban ugyanis a külvilág ingereinek 90%-át szolgáltatja az agy számára, egyaránt reagál az egyensúlyváltozásra, a hangingerekre, a ritmusra és az egyetlen szerv, mely nem rendelkezik záróizmokkal (Bagdy, 2002). Kodály Zoltán úgy fogalmaz: „Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be.” (Kodály, 1964. 156. o.) Az életnek és a zenének a természetes összefonódása a nyugati zenetörténetben ezer évig fennállt (Harnoncourt, 1988).

A zene megtalálható az élet szinte minden területén, hallhatjuk bevásárlóközpontokban, edzőtermekben, liftekben, illetve filmek háttérben is. A filmzenei élmények egyedi kiteljesedése alternatív mozi helyszíneken is megvalósulhat,

mint az autós és kertmozi, vagy a rooftop cinema (Gósi – Magyar, 2019), ám ún. filmzenei koncerteken koncentráltabb impulzus érheti a látogatókat.

A zene hatásait egész kis kortól kutatják. Újszülötteknél megfigyelték, hogy a zene hatására, mind a pulzusuk, mind a mozgásuk egyaránt fokozódik. Újszülött-intenzívosztályon észlelték, hogy a zene kedvező hatást gyakorol az oxigén saturációra, a légzésre és a pulzusra, ezenfelül csökkentheti a stressz szintet (Árvaayné Nezvald, 2012). A zenének teljesítménynövelő hatása van, javítja a fizikai teljesítményt azáltal, hogy vagy késlelteti a fáradtságot, vagy növeli a munkaképességet. Jellemzően ez a hatás a vártnál magasabb szintű kitartást, energiát, teljesítőképességet vagy erőt eredményez (Karageorghis – Priest, 2012, Szabó et al., 2009).

Jelen kutatás során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a rendszeresen hangversenyre járókat mi motiválja, miért hoznak áldozatot (idő, fáradtság, utazás, belépő vásárlás), mennyivel ad többet a hangverseny élménye az otthoni zenehallgatásnál. Kíváncsi voltam továbbá, hogy milyen érzéseket élnek át a hangversenyeken, mennyi időre tölti fel őket ez az élmény, és milyen gyakran vesznek részt komolyzenei koncerteken.

Szerző:

DR. HABIL. MAYER KRISZTINA

Habilitált egyetemi docens
Miskolci Egyetem Egészségtudományi Kar
efkmayer@uni-miskolc.hu
Kutatási terület: sporttudomány és pszichológia (kockázatkereső magatartás személyiség-lélektani háttere; szenzoros élménykeresés; túlzott életmódossága és egészségi állapota; szabadidősportok motivációja, lelki háttere)

rovatszerkesztő:

DR. MAGYAR MÁRTON

Egyetemi adjunktus
ELTE Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet
1117 Budapest, Prielle Kornélia út 47-49. IT Campus
Félpület, 3. emelet
magyar.marton@ppk.elte.hu
Kutatási terület: animáció, turizmus, szellemi rekreáció, szakmai tercier oktatás
Fotó: Hámosi Zsófia

MÓDSZEREK

Kutatási módszer

A kérdőív bemutatása: A résztvevők információt adtak nemükről, életkorukról, beszámoltak arról, hogy mióta és milyen rendszerességgel járnak hangversenyre. A kérdések fókuszában az állt, hogy mi motiválja őket, mi a fő örömforsó a hangversenyek alkalmával.

A kérdőívek elemzésének módszere tartalomelemzés volt. A tartalomelemzés a beavatkozásmentes vizsgálati eljárások csoportjába tartozik. Lehetőséget nyújt a mélyebb, rejtett üzenetek, összefüggések feltárására. A módszer azon az eljárás alapul, hogy a kutatás során meg kell határozni elemzési egységeket és ezeket kategóriákba kell sorolni. A kvalitatív tartalomelemzés esetében a kódolás nem előre meghatározott kategóriák szerint történik, hanem ezek a kategóriák az elemzés folyamatában alakulnak ki (Mayer, 2017).

Vizsgálati személyek: Keresztmetszeti online kérdőíves vizsgálatot végeztem 2023 februárjában. A vizsgálatba azok a hangverseny látogatók kerültek be, akik legalább évente 5 hangversenyen vesznek részt és minimum 5 éve. A vizsgálati személyeket közösségi média csoporton keresztül kerestem fel. A vizsgált személyek a kérdőív elején hozzájárulásukat adták a felmérésben való részvételhez. A vizsgálati minta 36 főből áll (12 férfi és 24 nő), átlagos életkoruk 41,58 ± 15,47 év. A legidősebb vizsgálati személy 73 éves, a legfiatalabb 15 éves.

A vizsgálati személyek leíró statisztikai adatait az 1. táblázat mutatja be.

EREDMÉNYEK

A hangverseny látogatók motivációjára vonatkozó eredmények:

A „Miért jár hangversenyre? Mít szeret benne? Mennyivel ad többet az otthoni zenehallgatásnál?” kérdéskör kapcsán az élő zene varázsa, hangulata volt a legvonzóbb a zeneszeretők számára a hangversenyekben.

Átlag (SD) és gyakoriság	Vizsgálati személyek
Minta nagysága	36
Átlagos életkor (év)	41,58 ± 15,47
férfi : nő arány (%)	33,33 : 66,66
Hangverseny látogatással töltött évek száma	22,91 ± 13,10
Évente hangversenyen töltött napok száma	9 ± 9,62

1. táblázat: A vizsgálati személyek leíró statisztikai adatai / Table 1: Descriptive statistical data of the test subjects. **Forrás/Source:** Saját felmérés és szerkesztés, 2023 / Own survey and redaction, 2023

- „Kikapcsol, elvarázsol” 45 éves nő
- „Az élő zene kikapcsol.” 43 éves férfi
- „Az élő zene varázsát szeretem.” 50 éves férfi
- „A koncertélmény, az élő zene, az előadóterem utánozhatatlan hangzása és megjelenése miatt. Szinte mindig szól a zene, a tevékenységeimet kíséri, a koncerten viszont csak önmagában a zenére koncentrálok. Hosszú idő után is emlékszem az ott hallott zenék kapcsán kialakuló érzésekre.” 31 éves férfi
- „A hangversenyben van valami élő. Semmiképpen sem steril, mint egy stúdiófelvétel. Az otthoni zenehallgatásnál is előnyben részesítem a koncertfelvételeket.” 40 éves nő
- „Az élőben történő előadás varázsa teljesen más, a művészek közelsége más élményt nyújt.” 63 éves nő
- „Más a hangulata egy hangversenynek. Van benne egy különlegesség, ünnepélyesség, az ember szép ruhában megy, és készülni kell rá, lélekben is, és az élmény is nagyobb és közvetlenebb.” 73 éves nő

A társaság, az emberi kapcsolatok is szerepet játszanak, mint motiváló tényező.

- „A társaság miatt is járok.” 39 éves nő
- „A fiam zenél, ezért járok hangversenyre sokat.” 41 éves nő
- „Korábban szereplőként jártam, mostanában a gyerekeimet nézem meg.” 38 éves nő
- „Jó érzés hangversenyekre járni, mert találkozhatok más zenészekkel és tudok tőlük tanulni.” 15 éves fiú

A „Mít érez, mikor zenét hallgat egy hangversenyen?” kérdésre a leggyakoribb válasz az öröm, a boldogság és a nyugalom érzése volt.

- „Örömet és boldogságot érzek. Teljesen elmerülök a zenében, sokszor még a szememet is becsukom, és csak élvezem az élőzenét.” 45 éves nő
- „Örömet, felszabadultságot, boldogságot érzek.” 73 éves nő
- „Eufóriát érzek.” 50 éves férfi
- „A teljes figyelmemet leköti, háttérnek nem is tudok zenét hallgatni. Vagy zenét hallgatok, vagy mást csinállok.” 40 éves nő
- „A zene természetétől, műfajától függ: megnyugvás, izgalom, zaklatottság, lebegés...” 63 éves nő
- „Hogy jókor vagyok jó helyen. Hogy nem velem van a baj, ha a rádió pop slágerek nem elégitenek ki.” 39 éves nő
- „Kiszámíthatóságot érzek, ellazít, nyugodtabb leszek.” 31 éves férfi
- „Nyugtatóként hat rám.” 43 éves férfi
- „Nyugalmat érzek.” 41 éves nő
- „Jó érzéssel tölt el.” 38 éves nő
- „Meggzúnik a világ.” 15 éves fiú

Kíváncsi voltam, hogy ezek az érzések mennyi ideig maradnak fenn. A „Mennyi időre tölti fel egy-egy hangverseny?” kérdésre a néhány naptól, néhány hétig, hónapig válaszok voltak a leggyakoribbak, de megjelent ennél jóval hosszabb idő is.

- „Több napra, de akár hetek, hónapok múlva is tudok rólok élménybeszámolót tartani, ha megfogott benne valami.” 40 éves nő
- „Van, ami egy életre.” 50 éves férfi

MEGBESZÉLÉS

A tanulmány a legalább 5 éve, évente minimum 5 hangversenyen részt vevő zeneszeretők hangverseny-látogatási motivációját tárta fel. A hangversenylátogatók fontos motivációs tényezője a közösség, a hasonló érdeklődésű emberek alkotta csoporthoz tartozás élménye. Ez a tényező nemcsak a szellemi rekreáció esetén fontos, hanem a fizikai rekreáció esetén is.

A közösséghez tartozás élménye és szükséglete alapvető, a közösen végzett örömszerző tevékenység öröme fokozottabb, az egyedül végzethez képest. A zenehallgatók többsége számára a hangverseny élménye örömet, boldogságot, nyugalmat ad.

Az élő zene elvarázsolja őket és egyfajta valóságtól távoli, idilli állapotba hozza a lelküket. Hasonlóan hangsúlyos motivációs tényező az öröm sok más rekreációs tevékenység esetében is.

Örömet ad a túrázás (Mayer, 2021) a rendszeres tornázás (Mayer, 2022.a) az úszás (Mayer, 2022.b) és a síelés is (Mayer, 2023).

Magyar (2016) alapján a természeti környezetben történő koncertek esetén akár például a naplemente, vagy a természet hangjai, keveredve a koncertzene hangszerhangjaival egyedi élményhatást eredményezhet.

A koncertek által keletkezett pozitív érzések napokig, hetekig, hónapokig a résztvevőkkel maradnak. Akárcsak a zenés színház kapcsán (Magyar – Gósi, 2023) további impressziók érhetik a koncertlátogatókat is a kulturális multiplikátor hatás eredményeként, több aspektusban, nem csak adott zeneszerző, zenei stílus, műfaj vagy előadóművész(ek) kapcsán.

Magyar és Gósi (2023) gondolatát továbbvive a zenei turizmus is felvirágozhat a klasszikus zene mezsgyéjén.

IRODALOMJEGYZÉK

Árvayné Nezvald, A. (2012) A zenei nevelés transzferhatásai csecsemő- és kisgyermekkorban. Képzés és gyakorlat. 10. 3-4. 117-123. o.

Bagdy, E. (2002) Hangzás, mozgás, ritmus: a muzikalitás lelki szerveződésének méhen belüli gyökerei. In: Székelyi, M. (szerk.) Hang és lélek. Új utak a zene és a társadalom kapcsolatában. Zenei nevelési konferencia. Magyar Zenei Tanács, Budapest, 43-52.o.

Bálványos, H. (2003) Esztétikai - művészeti ismeretek, esztétikai – művészeti nevelés. Balassi Kiadó, Budapest

Gósi, Zs. – Magyar, M. (2019) Alternatív mozi élmények. RECREATION. 9. 3. 30-32. o. DOI: 10.21486/recreation.2019.9.3.3

Harnoncourt, N. (1988) A beszédszerű zene. Utak egy új zeneértés felé. Editio Musica, Budapest

Karageorghis, C.I. – Priest, D.L. (2012) Music in the exercise domain: a review and synthesis (Part I). International Review of Sport and Exercise Psychology. 5. 1. 44-66. DOI: 10.1080/1750984X.2011.631026

Kodály, Z. (1964) Mire való a zenei önképzőkör? In: Bónis, F. (szerk): Visszatekintés I. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 154-157. o.

1. ábra: A vizsgálati személyek legfőbb motivációi a hangverseny látogatással kapcsolatban / Image 1: Main motivations of the test subjects regarding visiting concerts.

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2023 / Own survey and redaction, 2023

Magyar, M. (2016) Szabadtéri kulturális programok rekreációs szerepe. RECREATION. 6. 3. 32-34. o.

Magyar, M. – Gósi, Zs. (2023) Zene, színház és élmények – avagy zenés színházi leisure. RECREATION. 13. 2. 10-15. o. DOI: 10.21486/recreation.2023.13.2.2

Mayer, A. (2017) A tartalomelemzés módszere. From: <https://spssabc.hu/kutatasi-modszerek/tartalomelemzes-modszere/>

Mayer, K (2021) Nem csak a húszéveseké... az erdő, avagy hosszútávú teljesítménytúrázás ötven éves kor felett. RECREATION. 11. 4. 13-17.

Mayer, K (2022.a) Lifelong torna - 60 év feletti hölgyek sportmotivációja. RECREATION. 12. 2. 14-17.

Mayer, K (2022.b) Balaton-átúszás – az örök szerelem. 50 év feletti senior úszók sportmotivációja. RECREATION. 12. 4. 8-11.

Mayer, K (2023) A síelés, mint a szabadság öröme, egy életen át. RECREATION. 13. 1. 30-32.

Szabo, A. – Balogh, L. – Gáspár, Z. – Váczi, M. – Böszö, J. (2009) The effects of fast-and slow-tempo music on recreational basketball training. International Quarterly of Sport Science, 2, 1-13.

„ÚGYSE BÍRTAM A KIS KUKÁT!”

GIMESI DÓRA: EMMA CSÖNDJE CÍMŰ MESEKÖNYVÉRŐL

„Gimesi Dóra az egyik legegységibb hangú kortárs gyerek-könyvszerző, egyben az egyik legsokrétűbb is. Legyen az olvasó 3 vagy akár 33 éves, mindenképpen találni fog kedvére valót a könyvei között. Történeteit olvasva nevetünk, elgondolkozunk, elérékenyülünk, megváltozunk...” – írta a szegedi születésű dramaturgról, íróról, a Budapesti Bábszínház művészeti vezetőjéről Wágner Eszter. Gimesi Dóra több művét színpadra állította már szülővárosában a Kövér Béla Bábszínház, legutóbb éppen A százéves kislány című kamaszmeséjét, amely egyszerre család és várostörténet. A következő évadban pedig A macskaherceg kilencedik élete című – Az Év Gyerekkönyvének is megválasztott – történetét tűzi műsorára a szegedi bábszínház. Én az Időfutár című sorozat kapcsán ismertem meg a nevet, amelynek nagy-nagy rajongója vagyok. A rádiójáték egyik forgatókönyvírója, a játékból készült könyvsorozat társszerzője Gimesi, aki – egy beszélgetésünk során elárulta – hamarosan egy kiegészítő kötettel örvendeztet meg a közönséget a sorozathoz.

Ilyen előzményekkel egyértelműen kijelenthető, hogy minden érdekel, amit Gimesi Dóra megalkot. Szépen aprólékosan időzöm el életművének egy-egy fontos darabján. Így került a kezembe az Emma csöndje című mesekönyv, amely 2022-ben látott napvilágot a Pagony Kiadó gondozásában, Takács Mari csodálatos illusztrációival életre keltve a hétéves kislányt, aki különösen érzékeny a zajokra, retteg, ha meg kell szólalnia mások előtt. Divatos szóval élve: érzékenyítő mese, de ennél azért sokkal több: egy történet arról, hogyan találja meg a mások által különnek, furcsának, túl csöndesnek titulált Emma a saját hangját. Előfordult már, hogy olyankor is mondtál valamit, amikor igazából nem volt mondandód? Csupán ez a társadalmi elvárás: ha kérdeznak válaszolsz, ha elmesélnék valamit, reagálsz rá. Emma ezt egy kicsit máshogy gondolja. Na, nem mintha nem lenne mondanivalója, csupán nem mindig érzi úgy, hogy közölnie is kellene azt. „Mondani szeretnék valamit, de a mama szeme annyira szomorú, hogy egy nagy, tüskés tengeri sün nő tőle a torkomban, és egyáltalán nem tudok megszólalni”.

Aki különc, az céltáblává válik. Emmának sincsenek barátai az iskolában, de ez őt nem különösebben zavarja, beletörődött, hogy ő nem más, mint egy „láthatatlan kicsi tengeri uborka az akvárium fenekén”, nem is akar más lenni. Lelkitársai nem is akármilyenek, sérült, lábadozó tengeri állatok, akik abban az akváriumban laknak, amelyben Emma tengerbiológus szülei dolgoznak. Amikor egy kardszárnyú delfin kerül a gondozásukba, aki látszólag egészséges, visszaengedhető eredeti környezetébe, Emma mégis érzi, hogy ezt nem hagyhatja, van valami, amit csak ő tud az újdonsült érkezőről. Ő ugyanis tud kommunikálni az állatokkal és nem, ez egy pillanatig nem furcsa. Neki ez a természetes. És ebben a történetben ez a képesség életeket ment.

Egy bájos történet született meg Gimesi Dóra agyában, amely olyan fontos témákat boncolgat, mint az elfogadás, a környezetvédelem, az odafigyelés. Teszi ezt úgy, hogy egy pillanatig nem válik szájbarárogóssá. Ajánlom elolvasásra, gyerekeknek és felnőtteknek, nagyszájúaknak és csöndeseknek, bátor cápáknak és kicsi, láthatatlan tengeri uborkáknak...

Hegedűs Réka

SK SOMOGYI KÁROLY
VÁROSI ÉS MEGYEI KÖNYVTÁR
SZEGED